

ÉRTEKEZÉSEK.

Adatok a Tetőcske és Nyerges hegy (Gömör megye) rétegeinek földtani korához.

(Egy ábrával.)

Maderspach Liviustól.

(Bemutatva a m földt. társ. 1878. évi nov. hó 6-án tart. szakülésén.)

Rudnáról Rozsnyó felé menve, a bányaoldali hegysortól egy ág délkeletfelé húzódik a Sajóig; felső része az u. n. Tetőcske, a Rozsnyó-Sajó felé eső alsó része a Nyergesoldal. Ezen hegyág a rozsnyói medenczébe messzire benyúl és már ezáltal tűnik fel, de geologiai tekintetben még érdekesebb, mert kőzeteit eddig a bécsi felvételek szerint a kőszénkorszakhoz számították.

Ezen felvétel szerint következő csoportok és rétegek vannak kiválasztva: 1. alluvium, 2. belvedere kavics, 3. werfeni pala, 4. pala és homokkő (kőszénk.), 5. mészkő (kőszénk.), 6. esillámpala.

Stur D. (Jahrb. der k. k. geol. R. A. 1869. p. 407) a Holy Vrch, Mnich, Vinička és délbányaoldali kvarczkonglomeratokat (melyek Sebespatak vagy Bisztró és Rekenye (É.) közt egy helyen ugyancsak található), valamint az ezekre települt sárga palákat a kőszénkorszakhoz számítja, nemkülönb a Tetőcskét és Nyergesoldalt is, melyekről így nyilatkozik: „Im Hangenden der Thonschiefer folgt die Anhöhe Tetőcske und Nyergeshegy, die auch von Rudna südöstlich bis an den Sajó hinzieht. Den nördlichen Theil des Tetőcske fand ich aus einen grauen schiefrigen Kalk bestehen, der auf den Äckern gleichmässig zerstreut erscheint mit Stücken des Thonschiefers, woraus ich vermuthé, dass beide hier mit einander wechsellagern.“

A konglomeratot mellőzve, melynek korbeli viszonya eddig még nincsen kellőleg meghatározva, az említett sárga palákat azonban, kivált a Tetőcske és déli Bányaoldal közt az ugynevezett rudnai parton már most is határozottan a triaszhoz lehet számítani.

A tetőcskei és nyergeshegyi kőzetek továbbá minden bizonynyal a triaszhoz számíthatók és nagyjában három különböző rétegből állanak.

1. A legalsóbb réteget képezik a jelleges vörös és szürkevörös csillámos werfeni palák (1. az ábrán 3. sz. alatt), melyek a Nyergeshegy keleti végletjén (a vasúti állomás átellenében) észlelhetők és melyekről feltehető, hogy közvetlenül az őspalákon nyugszanak. Az általam már 1877-ben és Stürzenbaum József geológus által 1878-ban ezen a helyen talált kőzetek bebizonyították, hogy ezen legalsóbb vörös palák azonosak a dernői hasonló werfeni palákkal, melyeket egyébiránt Stur is említ Rekenyéről és Dernőről. (Jahrb. d. geol. R. A. 1869. p. 411.)

E jelleges palák K.—Ny. irányban csapnak és délfelé dőlnek. Ugyaníly fekvésben nyugszanak ezeken

2. nagy kiterjedésben meszes, sárga és kékeszínű, részint homokos palák, melyek a Tetőcske legmagasabb kúpját is képezik. (3₁ szint.) Ezen palák

3. fedve vannak sárgászínű homokdús palák által (3₃) kísérvé egy kék sajtyszerű mészkő padtól (3₂) a feküben, részint fedőben. Ezen rétegek egy a Baki malom szénarakodója átellenében létező kőtörésben (b helyen) közvetlen a Sajó mellett szépen vannak feltárva.

Berzétén a Genisspatak medrében, a gencsi malom és Máriássy Kálmán-féle majortól kb. 200 m.-nyi távolságban feltaláltam ezen rétegekhez hasonló, de világosabb színű sárgás homokkő- és palarétegeket számos maradványokkal.

A sárga homokpalarétegen itt fekete és világosabb színű tályagréteg közt két vékony szalag Lignit (1) is észlelhető, fedve durva kavicsból.

Ezen leletekből nézetem szerint az következik:

1. hogy a Tetőcske és Nyergeshegyi kőzetek nem tartoznak a kőszénkorszakba, hanem az alsó triászhoz,

2. hogy ezen kőzetek, harmadkori rakodmányoktól fedve, Berzétéig húzódnak és azonosak a kőrösi és berzété-, jólész-, hosszurét-, hárskút-, dernői részint vörös, részint sárgás, kékes, homokos werfeni palákkal.*

A Pseudobrookit kristálytani elemei.

(Egy táblával.)

Schmidt Sándortól.

(Előadatott a m. földtani társulat f. é. december hó 4-én tartott szakülésén.)

A magyar tudományos akadémia math. és természettudományi közleményeinek XV. kötetében (1877^{7/8}) a II. sz. a. kiadott füzetben dr. Koch Antal kolozsvári egyetemi tanár értekezése foglaltatik „Az aranyhegy (Hunyad m.) kőzete és ásványai és ezek között két új faj” czimen. A két új ásványfaj, mely ezuttal közelebbről érdekel: a Pseudobrookit és a Szabóit**,

* A Stürzenbaum J. úr által meghatározott kővületek, melyek sajnos, nagyobbára csak kőmagvak, vagy igen rossz megtartásuak, a következők:

1. Nyergeshegy é. k. old. a rozsnói pályaudvarral szemben:

? Brachiopoda.

Pecten sp.

Pecten sp. (kőmag)

Avicula sp.

Myacites cfr. canalensis Cat.

2. Gencspatak, Rozsnyótól d. ny.:

Naticella costata Münst.

Turbo rectecostatus Hauer.

Gervillia sp.

3. Baki-malom, Rozsnyótól dél.:

Naticella sp.

Turbo sp.

** Földt. Közlöny, 1878. p. 247.